

Techniki odręcznych rysunków architektonicznych realizowanych przez studentów pierwszego roku

Marta Kendzierawska

<https://orcid.org/0000-0003-0708-9776>
m.kendzierawska@pollub.pl

Katedra Architektury Współczesnej,
Wydział Budownictwa i Architektury, Politechnika Lubelska

Sofiia Perepelytsia

<https://orcid.org/0009-0007-3715-3157>
s100332@pollub.edu.pl

Studentka 1 stopnia na kierunku Architektura,
Wydział Budownictwa i Architektury, Politechnika Lubelska

Streszczenie: W niniejszym artykule przedstawione zostały wyniki ankiet przeprowadzonych wśród studentów pierwszego roku uczęszczających w zajęciach *Podstawy projektowania – kompozycja architektoniczna* na kierunku Architektura Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Lubelskiej. Zakres ankiety obejmował wybór technik wykorzystywanych do wykonywania prac rysunkowych oraz możliwości wprowadzenia nowych narzędzi rysunkowych oraz ich wpływ na efekt końcowy prac wykonywanych w ramach prowadzonych zajęć.

Słowa kluczowe: rysunek, szkic odręczny, rysunek architektoniczny, studia architektoniczne

Wstęp

Artykuł opisuje doświadczenia zgromadzone podczas zajęć praktycznych prowadzonych z przedmiotu *Podstawy projektowania – kompozycja architektoniczna* na kierunku Architektura, Wydziału Budownictwa i Architektury¹ Politechniki Lubelskiej.

Co roku uczelnia przyjmuje w swe progi absolwentów szkół średnich, którzy poza egzaminem maturalnym zobligowani są do zdania egzaminu wstępnego z odręcznego rysunku architektonicznego. Egzamin rysunkowy składa się z dwóch modułów: rysunku z wyobraźni oraz rysunku z natury. Młodzi studenci przychodzą na uczelnię z opanowaną w najwyższym możliwym stopniu sztuką rysunku.

W literaturze możemy znaleźć definicję rysunku, której właściwe zrozumienie wydaje się być punktem wyjścia do przeprowadzonej analizy:

Rysunek nie jest zbiorem trików czy chwytów graficznych, których wyuczenie gwarantuje nauczenie się rysowania, Rysunek związany jest z postrzeganiem i poznawaniem rzeczywistości za pomocą zmysłu wzroku oraz

z logicznym myśleniem pozwalającym na rozumienie tego co postrzegamy. (...) Rysunek zdaje się być zapisem sumy cech i umiejętności składających się na wyobraźnię przestrzenną.²

Program studiów³ na kierunku Architektura obejmuje moduły zajęć, których efektem jest między innymi zdobycie wiedzy z zakresu stosowania różnych środków technicznych i warsztatowych do prezentowania pomysłu architektonicznego, poznanie i zrozumienie zasad kompozycji malarskiej i rzeźbiarskiej.

Zdobytą wiedzę i praktyka prowadzą do osiągnięcia umiejętności umożliwiających absolwentom rozpoczęcie pracy zawodowej. Rysunek jako umiejętność wymaga wielu godzin praktyki, cierpliwości oraz sumiennej pracy⁴. Jednym z narzędzi, z których korzysta architekt w całym życiu zawodowym jest szeroko rozumiany rysunek architektoniczny, inaczej *wytwór pracy architekta, wykonany w technice dowolnej, rezultat twórczego myślenia – analizowania i syntetyzowania, eksperymentowania lub proponowania konkretnych rozwiązań w formie obrazów przestrzeni rzeczywistej przekształconej lub teoretycznej, fikcyjnej, wyobrażonej*⁵.

Poniższy artykuł opisuje efekty włączenia do procesu nauczania rysunku architektonicznego różnych technik rysunkowych. Został opracowany w oparciu o przeanalizowane doświadczenia 29 studentów kierunku Architektura WBiA, pod kątem poszukiwania ich indywidualnego stylu.

Rys historyczny

Rysunek architektoniczny jest wynikiem świadomego wykorzystania i kreowania perspektywy, przestrzeni oraz światłocienia. Jego waga w procesie projektowym nie zmniejszyła się z upływem czasu. Już Witruwiusz w swoim dziele zatytułowanym „O architekturze ksiąg dziesięć” podkreślał znaczenie rysunku w warsztacie pracy architekta. Rozwój rysunku architektonicznego odpowiadał na zmienne potrzeby i ulegał zmianom na przestrzeni czasu: od średniowiecznych wizerunków malarskich ukazujących architekturę, do panoramicznych ujęć krajozrazowych fikcyjnych miast. Przełomem w rozwoju był okres Odrodzenia, który zaowocował usystematyzowaniem zasad perspektywy. W baroku udoskonalono malarstwo iluzjonistyczne, a w XIX i XX zaczęto uznawać rysunek architektoniczny za zasadniczą formę kształcenia⁶.

Obecnie rysunek architektoniczny wciąż jest podstawowym narzędziem w procesie projektowym. W perspektywie zagrożeń wynikających z cyfryzacji procesów twórczych może zyskać na wartości jako środek przekazania informacji zależny wyłącznie od indywidualnego stylu twórcy, wykonany ręcznie, wyjątkowy i niepowtarzalny.

Praktyka

W trakcie trwania studiów pierwszego i drugiego stopnia kierunku Architektura WBiA studenci mają możliwość rozwoju swych umiejętności m.in. w zakresie wykorzystania różnych technik w rysunku architektonicznym. Wykonując swoje prace koncepcyjne zdobywają wiedzę i umiejętności z zakresu projektowania, rozwijania wyobraźni oraz z zakresu technik prezentacyjnych, które umożliwią im skuteczne przekazanie informacji składających się na ideę architektoniczną.

W trakcie trwania zajęć z przedmiotu *Podstawy projektowania – kompozycja architektoniczna* studenci każdorazowo wykonują zadanie projektowe – klauzurę w formie odrębnego rysunku na formacie A3. Celem jest stworzenie rysunku abstrakcyjnego lub realistycznego przekazującego wynik projektowego procesu twórczego. Pod ocenę wykonanej pracy poddaje się zarówno ideę, będącą odpowiedzią na zadane zagadnienie, jak i rysunkową formę odpowiedzi. Studenci wykorzystują różne techniki rysunkowe, eksperymentując jakie efekty mogą otrzymać przy wykorzystaniu poszczególnych narzędzi. Wykonując swoje prace muszą przeprowadzić wnikliwą analizę danego zagadnienia i zaproponować najlepsze w ich ocenie rozwiązanie. Wybór techniki

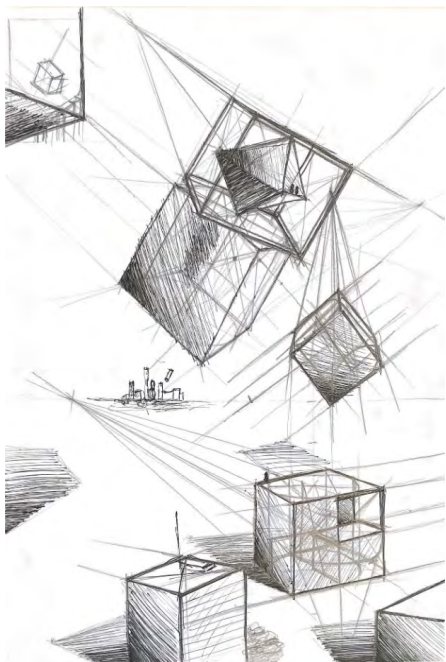
2 Balcerzak R. J., Orzechowski M., Pętkowska-Hankiel J., Suffczyński M., Sufliński A., Trzupek T., Rysunek architektoniczny w praktyce czyli jak patrzeć ze zrozumieniem. PWN, 2019, 2–3.

3 Dokumentacja Programu Studiów Architektura, Studia stacjonarne I stopnia.

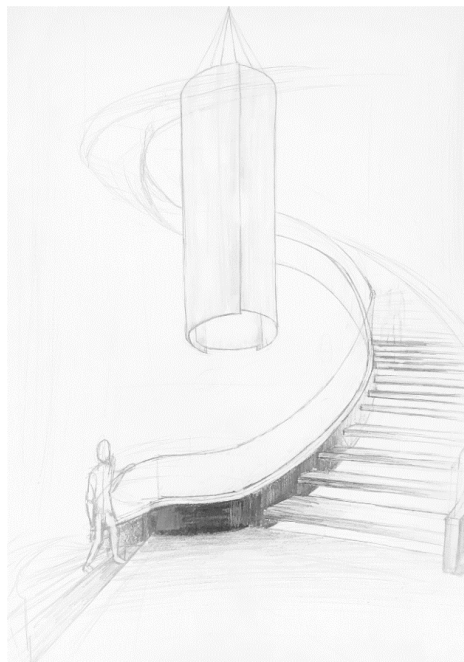
4 Balcerzak R. J., Orzechowski M., Pętkowska-Hankiel J., Suffczyński M., Sufliński A., Trzupek T., Rysunek architektoniczny w praktyce czyli jak patrzeć ze zrozumieniem. PWN, 2019, 110–111.

5 L. Maluga, Autonomiczne Rysowanie Architektoniczne, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2006, 24–25.

6 E. Przesmycka, N. Przesmycka, Architektoniczny Rysunek Odręczny, Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej, ISBN 978-83-7497-069-3, 6–7.

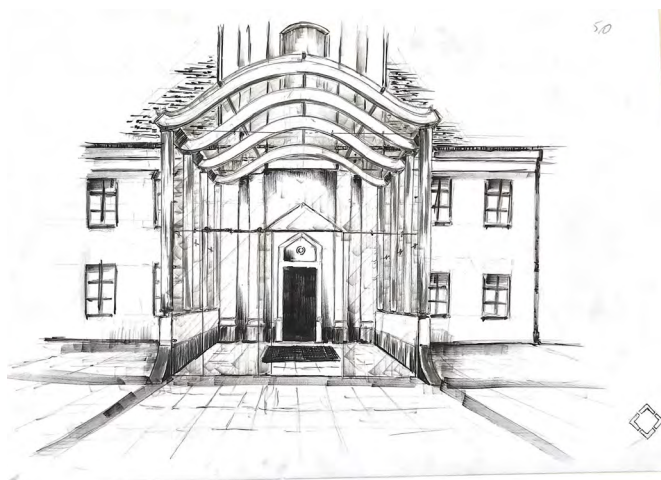
Ryc. 1. Klauzura wykonana ołówkiem.
Autor: Aleksandra Górniak

Ryc. 2. Klauzura wykonana ołówkiem.
Autor: Filip Pirogowicz

Ryc. 3. Klauzura wykonana cienkopisem.
Autor: Ewa Komorowska

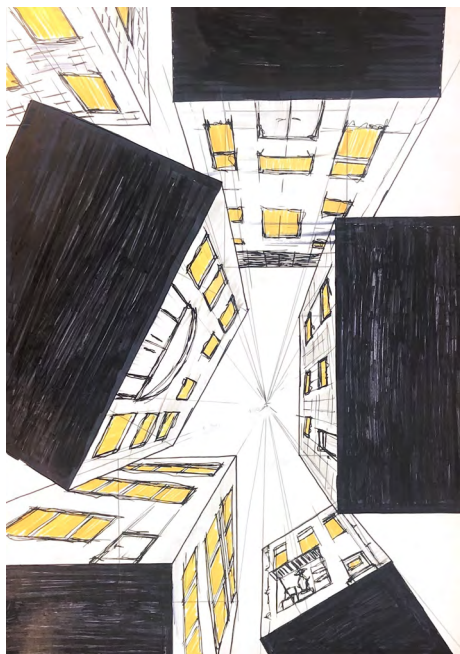

Ryc. 4. Klauzura wykonana piórkim. Autor: Dominik Kowalik

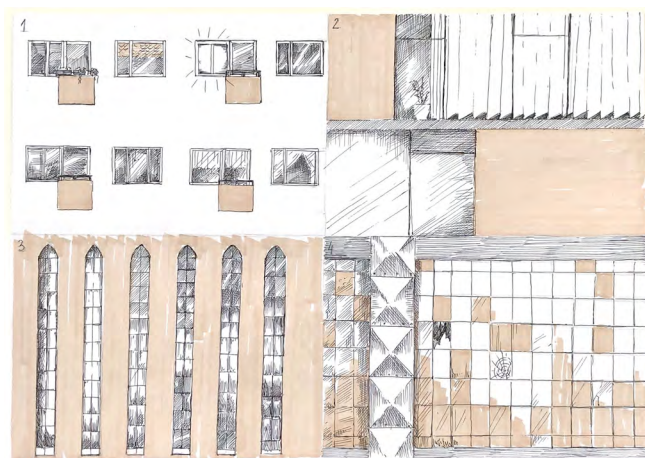
rysowania ma pośredni wpływ na sam proces myślowy, gdyż w przypadku różnych narzędzi praca powstaje w różnym tempie i kolejności porządkując myśli w trakcie rysowania w odmienny sposób, co może wpływać na efekt końcowy pracy.

Różne techniki rysunkowe pozwalają uzyskać odmienne efekty wizualne. Prace *monochromatyczne* charakteryzują się zmienną skalą nasycenia w obrębie jednej barwy – czerni, *achromatyczne* mogą wykorzystywać podobnie różną skalę jednego koloru np. czerwonego, natomiast wielobarwne wykorzystują całą paletę barw⁷. Dla uzyskania różnych efektów do rysunków architektonicznych wykorzystuje się m.in. węgiel, grafit, tusz, tłusty pastel, suchy pastel, kredka świecowa, kredka ołówkowa, kredka akwarela, flamaster, marker, tusz, akwarela.

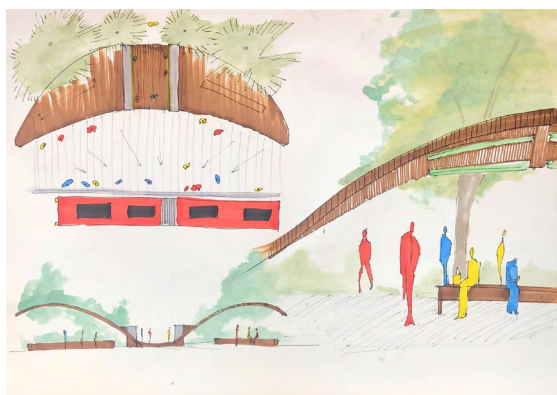
Poniżej przedstawiono wybrane rysunki wykonane w różnych technikach przez studentów z grupy badawczej.

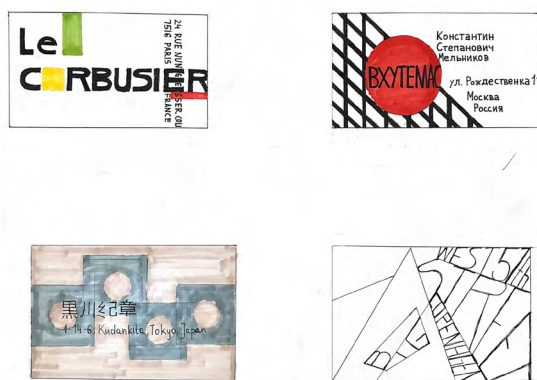
Ryc. 5. Klauzura wykonana cienkopisem i flamastrami. Autor: Weronika Sipta

Ryc. 6. Klauzura wykonana cienkopisem i flamastrami. Autor: Ewa Komarowska

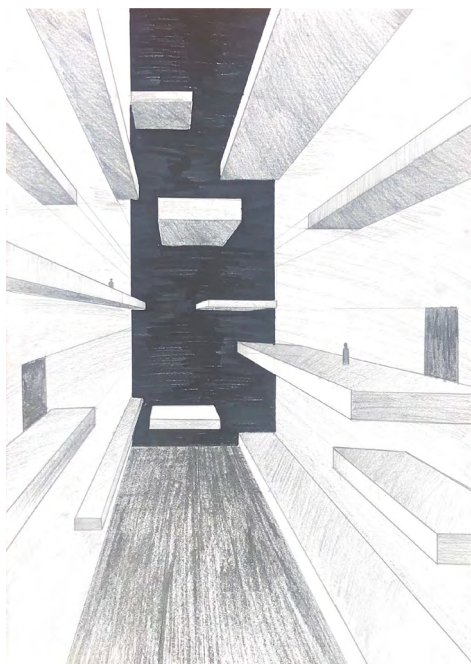

Ryc. 7. Klauzura wykonana flamastrami. Autor: Maja Pawłowska

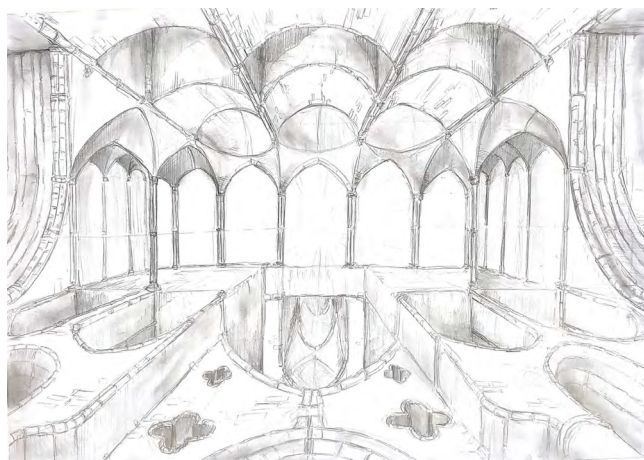

Ryc. 8. Klauzura wykonana cienkopisem i flamastrami. Autor: Ewa Komarowska

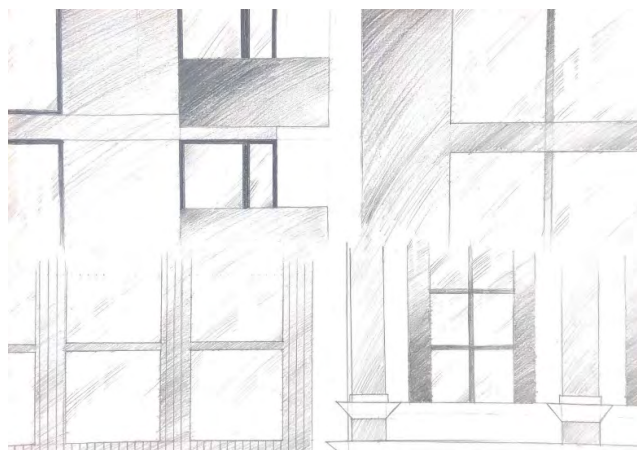
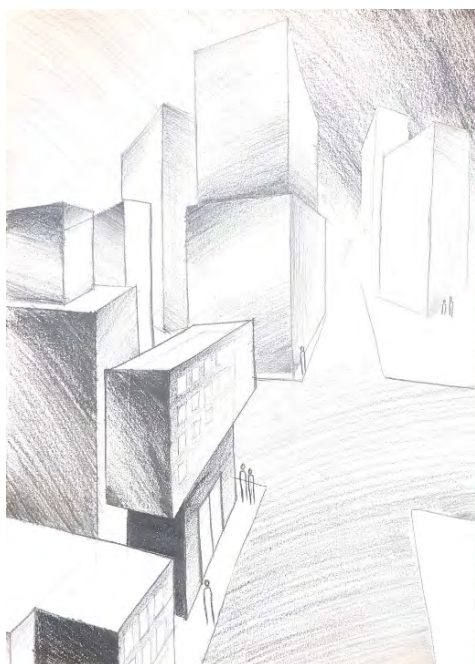
⁷ Balcerzak R. J., Orzechowski M., Pętkowska-Hankiel J., Suffczyński M., Suflński A., Trzupek T., *Rysunek architektoniczny w praktyce czyli jak patrzeć ze zrozumieniem*. PWN, 2019, 220–224.

Ryc. 9. Klauzura wykonana ołówkiem i markerem. Autor: Alicja Stawecka

Ryc. 10. Klauzura wykonana ołówkiem. Autor: Dominik Kowalik

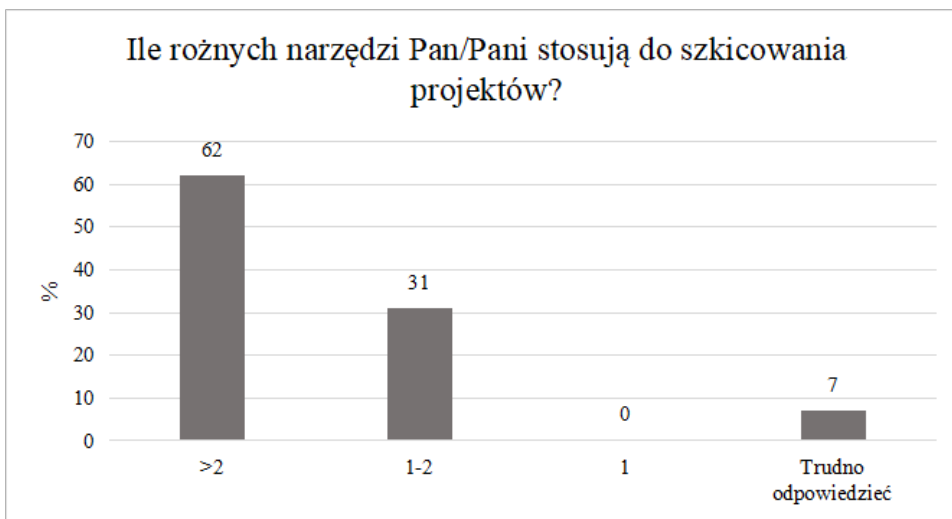
Ryc. 11, 12. Klauzury wykonane ołówkiem. Autor: Alicja Stawecka

Metoda badawcza

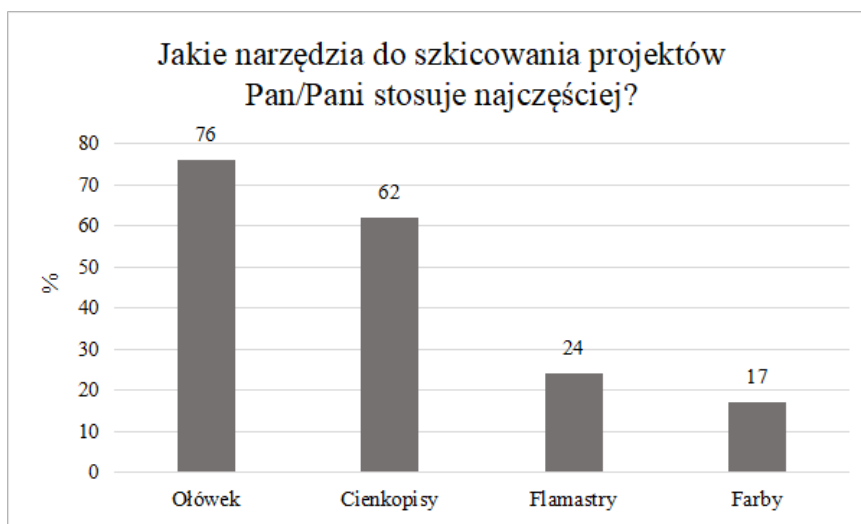
W poniższym artykule opisywane są efekty przeprowadzonych badań na dwóch grupach ćwiczeniowych pierwszego semestru kierunku Architektura WBiA, składających się w sumie z 29 osób. Badani studenci uczestniczyli w zajęciach *Podstawy projektowania – kompozycja architektoniczna*, wykonując swoje prace rysunkowe w wybranej przez siebie technice rysunkowej. Ich doświadczenia zostały zbadane przy użyciu ankiety. Studenci odpowiadając na pytania mieli możliwość wielokrotnego wyboru.

Wyniki

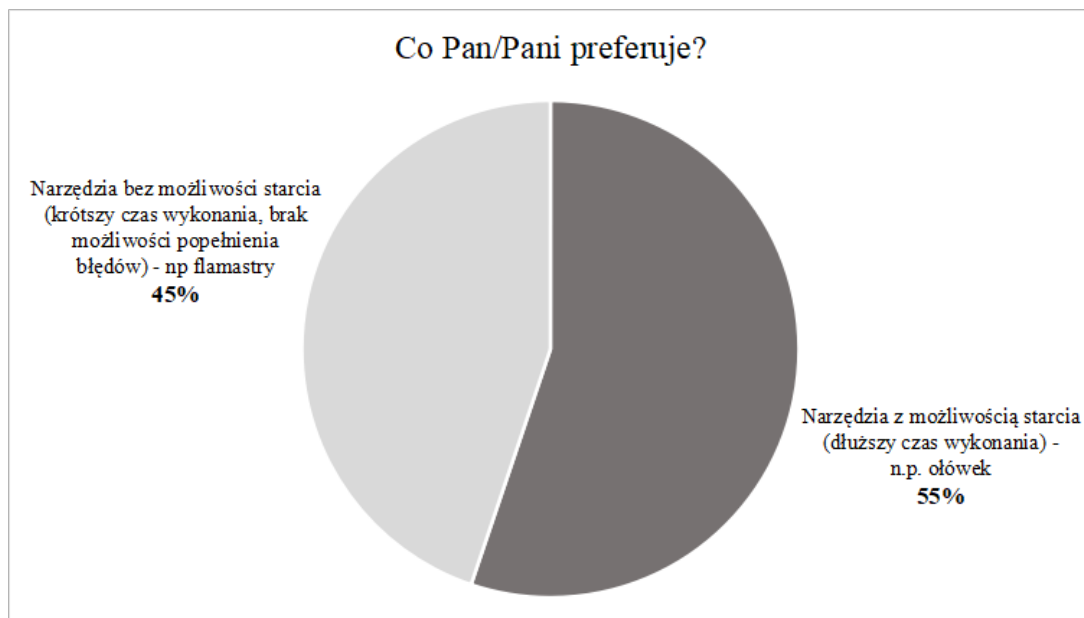
Pytanie 1. *Ile różnych narzędzi stosuje Pan/Pani do szkicowania projektów?*

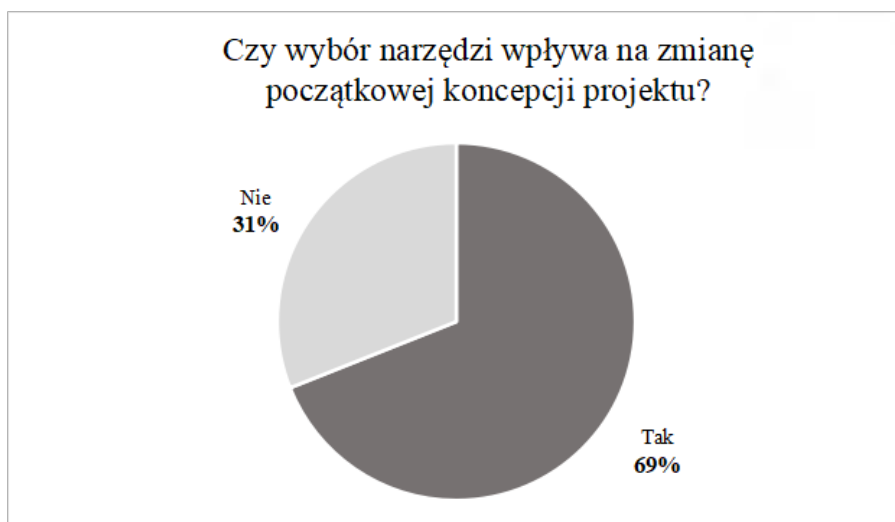
Pytanie 2. *Jakie narzędzia do szkicowania projektów stosuje Pan/Pani najczęściej?*

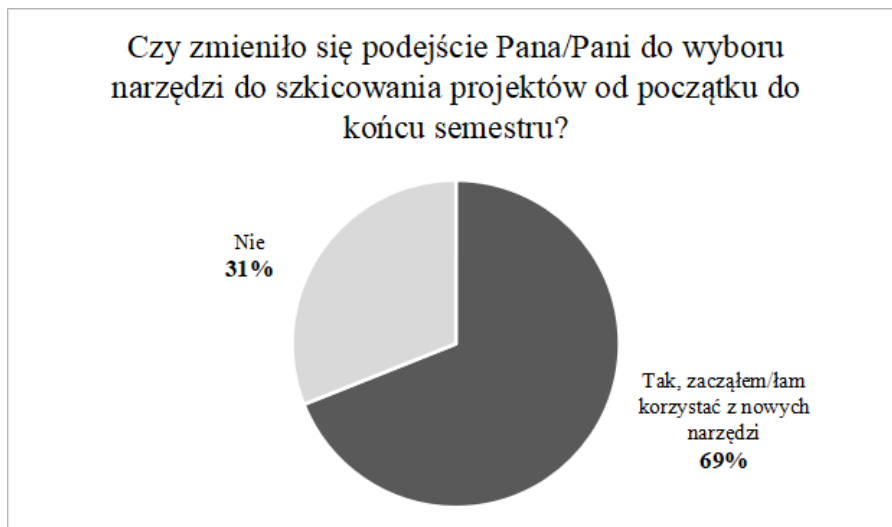
Pytanie 3. *Jakiej trwałości Pan/Pani oczekuje od wybranego narzędzia?*

Pytanie 4. *Czy wybór narzędzi wpływa na zmianę początkowej koncepcji projektu?*

Pytanie 5. Czy zmieniło się podejście Pana/Pani do wyboru narzędzi do szkicowania projektów w trakcie trwania semestru?

Pytanie 6. Jeżeli tak, co wpłynęło na korzystanie z nowych narzędzi?

Większość studentów w trakcie trwania zajęć zdecydowała się na wykorzystanie więcej niż jednego narzędzia do opracowania swoich prac, najczęściej wybieranym narzędziem był ołówek. Wynika to prawdopodobnie z faktu, że technika ołówkowa jest jedną z nielicznych, która nie jest trwała i umożliwia łatwą korektę w trakcie rysowania, a ta cecha jest istotna dla większości ankietowanych.

Większość ankietowanych zauważyła, że wybór narzędzi rysunkowych miał wpływ na zmianę początkowej koncepcji projektu, a doświadczenie jakie zdobyli w trakcie trwania zajęć z *Podstawy projektowania – kompozycja architektoniczna* zmieniło ich podejście do wyboru techniki rysowania.

Zgodnie przyznają, że wpływ na ich decyzje o spróbowaniu nowych narzędzi miała chęć przyspieszenia procesu pracy oraz inspiracja kolegami z grupy, a w mniejszym stopniu chęć poszukiwania czegoś nowego.

Podsumowanie

Na podstawie prowadzonych badań zajęć praktycznych można zauważyć, że studenci chętnie zdobywają doświadczenie w różnych technikach rysunkowych. Mimo faktu, że często najlepiej zaznajomieni są techniką ołówkową, gdyż jest to technika obligatoryjna podczas egzaminów wstępnym na studiach, chętnie podejmują nowe wyzwania i są chętni do eksperymentowania.

Studenci w trakcie procesu nauczania trenują proces projektowy i warsztat rysunkowy, dotyczy to zarówno zasad rysowania jak technik rysunkowych. Zdobywanie różnych doświadczeń może poszerzać zakres zasobów, z których studenci mogą swobodnie wybrać w poszukiwaniu własnej osobowości projektowej.

Rysunek architektoniczny funkcjonuje często jako autonomiczne dzieło, będące środkiem przekazu informacji, idei projektowej. Każdy architekt posługuje się własnym językiem, będącym jego wyrazem artystycznym. Dlatego też zasadne wydaje się wprowadzanie różnych technik rysunkowych już na początku studiów na kierunku Architektura.

Bibliografia

- [1] Balcerzak R., Orzechowski M., Pętkowska-Hankiel J., Suffczyński M., Trzupek T., Rysunek Architektoniczny w praktyce czyli jak patrzeć ze zrozumieniem.
- [2] Faruque O., 1984. Graphic Comunication as a Design Tool.
- [3] Franzblau W., Gałek M., Uruszczak M., 2012, Podstawy Rysunku Architektonicznego i Krajobrazowego.
- [4] Maluga L., 2006, Autonomiczne Rysunki Architektoniczne.
- [5] Natusiewicz R., 1992, Rysunek Architektoniczny.
- [6] Przesmycka E., Przesmycka N., Architektoniczny Rysunek Odręczny.
- [7] Roźnowska-Jasiewicz A., Architectus 2019 3(59), Znaczenie rysunku. Rysunek jako środek poszukiwania formy.

Handdrawing techniques for architectural drawings by first-year students

Abstract: This article presents the results of a study conducted among first-year students attending the Fundamentals of Design – Architectural Composition class at the Architecture Department of the Faculty of Architecture, Building and Architecture department, Lublin University of Technology. The scope of the questionnaires included a selection of techniques used to create drawing works, as well as the opportunities for introducing new drawing tools and their influence on the final effect of works created during the classes.

Keywords: drawing, freehand sketch, architectural drawing, architectural studies